

Proč jsou sociální pedagogové nezbytní ve školách a co obnáší jejich role?

Příčiny různých problémů, které narušují vzdělávací proces, jako je například skryté záškoláctví nebo neúspěch ve škole, bývají často zakořeněny v rodinném prostředí, sociálním a kulturním zázemí žáků či v širším kontextu komunity, ve které žijí. Při řešení těchto problémů je efektivní kombinovat pedagogické přístupy, jako je individuální výuka nebo doučování, s prvky sociální práce, které se zaměřují nejen na samotné žáky, ale také na jejich rodinu a okolí. Zatímco pravomoci školy obvykle končí za jejími zdmi, školní sociální pedagogové umožňují tento dosah rozšířit. Díky své roli mají možnost pracovat s žáky i jejich rodinami mimo školní prostředí, často přímo v jejich domácím prostředí, kde mohou lépe porozumět situaci a hledat účinná řešení.

Role sociálních pedagogů ve školním prostředí se zaměřuje na podporu žáků ve dvou hlavních rovinách:

Rovina integrace – Sociální pedagog/pedagožka pomáhá žákům, kteří čelí psychickým, sociálním nebo psychosociálním ohrožením, jež jim brání v plnohodnotném zapojení do školního života. Případy pomoci mohou zahrnovat žáky, kteří pocházejí z rodin v krizové situaci (např. rodiny ohrožené chudobou, domácím násilím, rozvodem nebo bezdomovectvím), žáky, kteří mají problémy s docházkou do školy, nebo ty, kteří čelí sociální izolaci kvůli nedostatku sociálních dovedností. V rámci své práce se sociální pedagogové soustředí na zprostředkování pomoci a podpory, jako je kontaktování institucí (např. OSPOD, poradny, neziskové organizace), asistence při čerpání dávek nebo podpora při zvládnutí krizových situací v rodině.

Rovina rozvoje – Tato oblast se zaměřuje na posilování základních sociálních dovedností a podporu žáků při řešení problémů, které ovlivňují jejich vzdělávání. Sociální pedagogové například pomáhají zlepšit komunikaci mezi žákem/žákyní, rodinou a školou, poskytují podporu při zapojení do kolektivu nebo pomáhají žákům a jejich rodinám získat přístup k dalším zdrojům pomoci. [1]

Infobox

Sociální pedagogové v české legislativě a jejich financování

Sociální pedagog/pedagožka je na základě dlouhodobých doporučení odborné veřejnosti zahrnut/a do strategických a koncepčních dokumentů Ministerstva školství,

mládeže a tělovýchovy. Přestože stále chybí legislativní ukotvení pozice sociálního pedagoga/pedagožky a jejich systémové financování, na řadě škol se s touto rolí již setkáváme. Financování této pozice je momentálně zajišťováno prostřednictvím Operačního programu Jan Amos Komenský a v některých případech také zřizovateli škol. Poptávka po systémovém ukotvení této pozice neustále roste. [2]

Asociace sociálních pedagogů

V České republice působí Asociace sociálních pedagogů, která slouží jako profesní organizace sdružující studenty, odborníky z praxe i akademické pracovníky zaměřené na oblast sociální pedagogiky. Jejím cílem je nejen podpora profesního růstu svých členů, ale také osvěta o významu a náplni práce sociálních pedagogů. Asociace aktivně pracuje na zvyšování povědomí veřejnosti o důležitosti této profese a snaží se posílit její společenskou prestiž. Současně zastupuje zájmy sociálních pedagogů na různých úrovních a přispívá k rozvoji oboru prostřednictvím vzdělávacích aktivit, konferencí a dalších odborných iniciativ.

Webové stránky organizace: [Asociace sociálních pedagogů | asocp.cz](https://asocp.cz)
(<https://asocp.cz/>)

Kategorie běžných aktivit sociálních pedagogů

Podle analýzy webových stránek uvádějí Blašítková, Grecmanová a Dopita (2021, s. 75–76) šest základních oblastí, do kterých lze rozdělit činnosti sociálních pedagogů [3]:

- a. Spolupráce s externími odborníky a organizacemi: Sociální pedagogové spolupracují s institucemi, jako je OSPOD, policie, psychologové, speciálně pedagogická centra, lékaři a další organizace zaměřené na pomoc dětem a rodinám.
- b. Zapojení do školního poradenského pracoviště: Spolupracují s poradci, školními psychology, metodiky prevence a učiteli na řešení problémů žáků a poskytují odborné poradenské služby.
- c. Prevence rizikového chování: Vyhledávají ohrožené děti, rozpoznávají projevy zanedbávání, týrání či kriminality a přijímají opatření k jejich ochraně.
- d. Terénní práce: Podporují rodiny v zajištění vhodných podmínek pro vzdělávání, organizují doučování a pomáhají s domácí přípravou.
- e. Komunikace s žáky a rodiči: Organizují akce na podporu začlenění dětí do kolektivu a zlepšení jejich vztahu ke školnímu prostředí.
- f. Organizace výchovných komisí: Zaměřují se na rozvoj osobnostních a sociálních dovedností žáků a řešení komplikovaných situací ve vzdělávání.

Čtyři klíčová pravidla pro úspěšnou spolupráci mezi školou a rodiči

Školní sociální pedagogové se zaměřují na tři hlavní cílové skupiny: učitele, žáky a rodiče. Vedle nich často spolupracují také s dalšími institucemi, zejména s Orgánem sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), kdy řeší nelehké situace konkrétních žáků a jejich rodin. Klíčovou dovedností je přitom schopnost jednat citlivě a s respektem tak, aby si udrželi důvěru rodin a jejich ochotu ke spolupráci. Jiří Daněk, předseda Asociace sociálních pedagogů, na základě svých dlouholetých zkušeností ze základní školy definoval čtyři základní pravidla, která jsou nezbytná pro vytvoření a udržení funkčního vztahu s rodiči v roli klientů.

1. Otevřenost jako základ důvěry

Prvním klíčovým pravidlem při navazování spolupráce s rodiči je vzájemná otevřenost, která tvoří základ úspěšného dialogu. Sociální pedagog/pedagožka vysvětluje rodičům, že je zásadní, aby sdíleli pravdivé a nezkreslené informace o situaci, ve které se jejich dítě i rodina nacházejí. Jejich upřímnost není jen formálním požadavkem, ale klíčovým prvkem, který umožňuje efektivní spolupráci. Jak uvedl Jiří Daněk, jednou z prvních věcí, které rodičům sděluje, je fakt, že otevřenost a upřímnost zjednodušují celý proces řešení problémů a mohou vést k rychlejším výsledkům.

2. Partnerství s respektem

Druhým klíčovým pravidlem je budování vztahu s rodiči na základě partnerského a respektujícího přístupu. Sociální pedagog/pedagožka zdůrazňuje transparentnost a otevřenou komunikaci, což zahrnuje informování rodičů o případech, kdy je povinen/a jejich situaci nahlásit dalším orgánům. To se týká situací, jako je fyzické násilí nebo zanedbávání péče o dítě. Pokud rodiče poruší dohody či stanovená pravidla, sociální pedagog/pedagožka o situaci zpracovává písemné zprávy, v nichž věrně a objektivně popisuje situaci bez přidávání vlastních interpretací. O tomto kroku jsou rodiče vždy předem informováni. Když rodiče nejsou předem informováni o nahlášení jejich situace, mohou reagovat rozzlobeně a ztrácet důvěru ve školu i v sociální pedagogy. Právě proto je klíčové, aby byl celý proces co nejotevřenější, což rodičům umožňuje pochopit důvody jednání školy a zároveň se zapojit do řešení problému.

3. Hranice, které chrání obě strany

Třetím klíčovým pravidlem je jasné nastavení zdravých hranic ve vztahu mezi sociálním pedagogem/pedagožkou a rodiči. Tato zásada je obzvláště důležitá v situacích, kdy sociální pedagog/pedagožka navštěvuje rodiny přímo v jejich domácím prostředí, což může přinášet různé výzvy a potenciální komplikace. Podle Jiřího Daňka je klíčové vymezit hranice ve dvou rovinách:

Vymezení kompetencí sociálních pedagogů

Sociální pedagogové musí mít jasné stanovené, co je a není součástí jejich role. To zahrnuje například odmítnutí kontrolovat osobní věci či majetek klientů, i když jim jsou tyto možnosti někdy nabízeny. Cílem není hodnotit domácí prostředí, ale pomáhat v oblastech spojených se vzděláváním a podporou dětí. Tento přístup je třeba rodičům jasně vysvětlit, aby nedocházelo k nepochopení či přehnaným očekáváním.

Ochrana vlastního soukromí a profesní role

Udržení profesní linie zahrnuje například odmítnutí žádostí o půjčky nebo o jiné osobní laskavosti, které přesahují pracovní rámec. Dále se to týká například poskytování osobního telefonního čísla. I když je někdy nezbytné být rodičům dostupný, třeba z důvodu rychlé komunikace, je důležité stanovit jasná pravidla, například časový rámec, kdy je možné volat. Jiří Daněk zmiňuje, že taková pravidla pomáhají chránit nejen soukromí, ale také efektivitu práce a profesionální vztah s rodiči.

4. Etické zásady jako pilíř spolupráce

Čtvrtým pravidlem je důraz na etickou stránku práce sociálního pedagoga. Přestože dosud neexistuje specifický etický kodex pro sociální pedagogy, Asociace sociálních pedagogů již zahájila práce na jeho vytvoření. V současné době se mohou sociální pedagogové inspirovat *Etickým kodexem sociálních pracovníků a členů Profesního svazu sociálních pracovníků v sociálních službách APSS ČR*, který poskytuje rámec pro etické jednání v pomáhajících profesích. [4]

Sociální pedagogové jsou povinni jednat s žáky a jejich rodinami s úctou, respektem a s ohledem na jejich důstojnost. Zároveň jsou povinni chránit jejich soukromí a důvěrnost sdělených informací. Poznámky z návštěv v rodinách, jako je zdravotní stav rodičů, rodinné problémy či jiné citlivé informace, jsou určeny výhradně pro potřeby sociálního pedagoga/pedagožky a nejsou k dispozici ani České školní inspekci ani jiným zaměstnancům školy. Sdílené informace s ostatními pracovníky školy se omezují výhradně na údaje přímo související s výchovně-vzdělávacím procesem, například docházku žáka/žákyně nebo jejich potřeby týkající se školní přípravy. Výjimkou mohou být pouze situace, kdy je zákonem stanovena povinnost nahlásit závažné skutečnosti, jako například podezření na týrání nebo zanedbávání dítěte, přičemž o takovém kroku jsou rodiče vždy předem informováni.

Infobox

Rodiče jako partneři

V prostředí školy mohou být rodiče pedagogy vnímáni různými způsoby: jako „problém“, jako klienti (zákazníci) nebo jako rovnocenní partneři. Současný trend ve vzdělávání však klade důraz právě na partnerský a rovnocenný přístup mezi rodiči a školou. Tento posun se odráží i ve změně terminologie – už se nehovoří pouze o „rodičovském zapojení do činnosti školy“ nebo o „vztazích mezi rodinou a školou“, ale stále častěji o „partnerství mezi rodinou a školou“.

Partnerství nabízí oběma stranám rovnoprávný vztah založený na vzájemném respektu a uznání přínosu druhé strany pro rozvoj dítěte. V tomto přístupu se pedagogové nesoustředí pouze na svou odbornou roli, ale aktivně vyhledávají a oceňují pohledy rodičů, které vnímají jako cenné obohacení své práce.

Rodiče, i když nejsou odborně vzdělaní v pedagogice, mají jedinečné zkušenosti z výchovy svých dětí a znají je lépe než kdokoli jiný. Jejich znalosti a postřehy mohou být pro učitele nesmírně přínosné při vytváření vzdělávacího a výchovného prostředí, které odpovídá individuálním potřebám dítěte. Tento přístup posiluje spolupráci mezi školou a rodinou a přispívá k celkovému rozvoji dítěte.

Otázka skutečné rovnosti ve vztahu mezi učiteli a rodiči je často předmětem diskuzí a někdy i sporů. Ačkoli se oba subjekty podílejí na výchově a vzdělávání dítěte, jejich role a pohledy se mohou výrazně lišit, což může vést k nerovnováze ve vnímání tohoto vztahu. Příkladem může být situace, kdy učitelé vnímají rodiče jako nedostatečně zapojené nebo nezodpovědné, pokud neplní požadavky školy, jako je pravidelná kontrola domácích úkolů nebo účast na třídních schůzkách. Rodiče naopak mohou učitele považovat za příliš autoritativní nebo odtržené od reálných podmínek rodiny, například pokud nerozumí důvodům, proč dítě nemá dostatečnou domácí přípravu.

Dalším častým problémem je odlišné vnímání kompetencí. Učitelé se někdy mohou cítit jako výhradní odborníci na vzdělávání, což může vést k tomu, že podceňují názory rodičů. Na druhé straně rodiče, kteří znají své dítě nejlépe, mohou mít pocit, že jejich názory nejsou ve škole brány vážně.

Například když rodič upozorňuje na specifické potřeby dítěte (např. úzkost nebo zdravotní problémy) a učitelé to nevnímají jako relevantní nebo urgentní. Tato nerovnováha může být překonána pouze prostřednictvím aktivní komunikace, která zdůrazňuje vzájemný respekt a pochopení. Ideální partnerství vyžaduje, aby škola i rodina uznaly své role jako doplňující se, nikoli konkurující. Praktickým krokem může být společné nastavení očekávání na začátku školního roku nebo pravidelné individuální konzultace, které umožní oběma stranám sdílet své pohledy a hledat společná řešení.

Bastiani (1989) nabízí pohled na partnerství, které zahrnuje prvky vzájemnosti a rovnocennosti, přičemž zdůrazňuje následující principy (citováno podle Rabušicové & Emmerové, 2003, s. 145). [5]:

Sdílení moci, odpovědnosti a vlastnictví – Tyto prvky jsou mezi partnery rozděleny, ale nikoli rovným dílem. Každý přispívá podle své role a možností.

Vzájemnost – Partnerství začíná procesem, kdy si obě strany naslouchají a vzájemně se snaží porozumět pohledům a potřebám druhé strany.

Společné cíle – Cíle spolupráce jsou založeny na společných základech, ale zároveň respektují odlišnosti, které mezi partnery existují.

Závazek ke společné akci – Všichni zúčastnění, tedy rodiče, žáci i učitelé, společně podnikají praktické kroky, které směřují ke splnění stanoveného cíle.

Obecně se uznává, že partnerský vztah mezi učiteli a rodiči často zůstává spíše ideálem než realitou. Vybudování skutečného partnerství bývá na obou stranách náročným procesem, který vyžaduje čas a úsilí, a mnohdy je doprovázen složitými emocemi a překonáváním překážek.

Současná společnost, charakteristická rozmanitými životními styly, oslabováním tradičních rodinných vazeb a kulturní pestrostí, klade na komunikaci mezi školou a rodinou nové požadavky. Otevřená a respektující komunikace je v tomto kontextu klíčová, protože pouze díky ní lze dosáhnout vzájemného porozumění a vytvořit spolupráci, která zohledňuje specifické potřeby a odlišnosti obou stran. [5]

„Proto mnozí (Bastiani 1989, Aurin 1990, Mebus 1995) hovoří o tom, že všechny snahy o zlepšení vztahů rodiny a školy vyžadují rozpoznání potřeb, přání a zkušeností dětí a jejich rodin“ (citováno podle Rabušicové & Emmerové, 2003, s. 147). [5] Kvalitní komunikace a efektivní spolupráce s rodiči jsou navíc považovány za jeden z klíčových ukazatelů tzv. efektivních škol. [5]

Spojení školy a rodiny: Jak sociální pedagogové pomáhají vytvářet mosty důvěry

Sociální pedagogové mají oproti ostatním pedagogům specifickou pravomoc navštěvovat rodiny přímo v jejich domácím prostředí. Tato setkání často probíhají v méně formální atmosféře, což umožňuje navázat blízký a důvěryhodný vztah s rodiči.

Díky této neformálnosti lze kromě samotného řešení konkrétního problému diskutovat i širší témata, což pomáhá odbourávat případné napětí či nepříjemné pocity spojené s danou situací. Domácí prostředí zároveň vytváří pro rodiče pocit většího bezpečí a důvěry, což je klíčové zejména při probírání citlivých záležitostí, jako je finanční situace rodiny, rodinné vztahy či jiné soukromé otázky.

Sociální pedagog/pedagožka také pravidelně kontaktuje rodiče s cílem pozvat je do školy k projednání problémů souvisejících se školní docházkou či prospěchem jejich dětí (například záškoláctví, špatné známky nebo neklasifikace). Tato setkání probíhají ve formálním prostředí školy, kde je možné problém důkladně prodiskutovat a hledat společná řešení. V případech, kdy rodiče na telefonická pozvání nereagují nebo je spolupráce se školou na nízké úrovni, sociální pedagogové iniciativně navštěvují rodiny v jejich domácím prostředí. Cílem těchto návštěv je navázat kontakt s rodiči a motivovat je ke spolupráci, včetně účasti na jednáních ve škole.

Školní a terénní práce sociálních pedagogů se často prolínají, zejména v případech, kdy je třeba řešit širší kontext problémů rodiny, které ovlivňují vzdělávací proces žáka či žákyně. Po předchozí dohodě s rodiči může sociální pedagog nebo pedagožka pomáhat nastavovat domácí denní režim, aby rodina vytvořila podmínky pro pravidelnou školní docházku a přípravu. Společně s rodiči a žáky stanoví například časový harmonogram, který zahrnuje, kdo kdy v domácnosti vstává, v kolik hodin žák nebo žákyně odchází do školy, co bude dělat po návratu, kdy se bude věnovat domácím úkolům a kdy bude mít volný čas. Po zavedení těchto opatření sociální pedagog/pedagožka pravidelně dochází do rodiny, aby zkontroloval/a, zda systém funguje, případně provádí úpravy podle potřeb rodiny.

Navázání spolupráce se složitými rodiči: Jak sociální pedagogové řeší komunikační bariéry

Při zahájení povinné školní docházky rodiče zpravidla podepisují souhlas s činností školního poradenského pracoviště, jehož součástí jsou i sociální pedagogové. Tento souhlas vytváří rámec pro základní spolupráci mezi školou a rodinou. Rodiče tak mají povinnost do určité míry se sociálními pedagogy spolupracovat. To však neznamená, že musí souhlasit s návštěvou v domácnosti – tato forma spolupráce závisí na jejich dobrovolném rozhodnutí a otevřenosti.

Navázání spolupráce s rodiči, kteří o pomoc nejeví zájem, bývá velmi složité. V takových případech je nezbytné rodiče aktivně motivovat k tomu, aby se zapojili. To může zahrnovat opakované osobní návštěvy, kladení důrazu na konkrétní přínosy spolupráce (např. zlepšení školní docházky či výkonu dítěte), budování důvěry a přizpůsobení

komunikace individuálním potřebám rodiny. Sociální pedagog/pedagožka může nabízet praktická řešení, která přímo reagují na aktuální problémy rodiny.

Pokud však veškeré pokusy o navázání spolupráce selžou a rodiče nereagují na žádné podněty, jsou sociální pedagogové povinni situaci konzultovat s Orgánem sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD). Ve spolupráci s OSPODem jsou pak organizovány schůzky, kde se nastavují kroky ke zlepšení situace a hledají způsoby, jak překonat překážky v komunikaci mezi školou a rodinou. Tento proces je sice náročný, ale často vede k navázání alespoň základní úrovně spolupráce, která může být pro dítě zásadní.

Infobox

Jaká je činnost Orgánů sociálně-právní ochrany dětí?

Činnost Orgánů sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) je vymezena především zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, a doplňují ho další právní předpisy, například zákon č. 89/2012 Sb. (občanský zákoník, část druhá – Rodinné právo), zákon č. 218/2003 Sb. (o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy) a zákon č. 292/2013 Sb. (o zvláštních řízeních soudních).

OSPOD chrání práva dítěte na zdravý vývoj, jeho oprávněné zájmy a v případě potřeby zajišťuje náhradní rodinné prostředí. Typické situace, kdy OSPOD zasahuje, zahrnují zanedbávání péče o dítě, zneužívání rodičovských práv, vážné porušení školní docházky, útěky dětí z domova nebo případy ohrožení dítěte násilím, kriminalitou či závislostmi.

Tato instituce se také zabývá případy, kdy dítě potřebuje ochranu nebo podporu v důsledku složité rodinné situace nebo svého sociálního postavení. OSPOD tak zasahuje například v případech, kdy je dítě ohroženo chudobou a rodina není schopna zajistit základní životní potřeby, jako je strava, hygienické podmínky nebo vhodné bydlení. Rovněž může jít o děti žijící v rodinách migrantů či azylantů, kteří se potýkají s jazykovou bariérou, izolací nebo neznalostí svých práv a povinností v nové zemi. [6]

Budování respektu: Jak sociální pedagogové motivují rodiče ke spolupráci a zvládají vypjaté situace

Při komunikaci s nespolupracujícími rodiči Jiří Daněk upřednostňuje partnerský přístup, který staví na vzájemném respektu a úctě, místo na autoritativním či direktivním přístupu. Přísná nebo mocenská komunikace často u nemotivovaných rodičů vyvolává napětí, vztek či agresivní reakce, což komplikuje možnost navázání spolupráce. Pokud

sociální pedagog/pedagožka potřebuje sdělit nepříjemné skutečnosti, osvědčuje se používat popisný jazyk a tzv. JÁ-výroky, které snižují riziko, že rodiče pocítí útok nebo obvinění.

V některých případech však není možné rozčilené rodiče uklidnit ani nejcitlivějším přístupem. V takových situacích je klíčové, aby sociální pedagog/pedagožka zachoval/a klid, přerušil/a rozhovor a pokusil/a se domluvit nové setkání na jiný čas, kdy je šance na konstruktivnější komunikaci. Práce sociálních pedagogů často přináší vypjaté situace, a proto je důležité, aby byli schopni zvládat tlak a stres s rozvahou a trpělivostí.

Na druhou stranu práce sociálních pedagogů přináší i pozitivní momenty. Rodiče, kteří byli původně rezervovaní nebo nespolupracující, se mnohdy začnou aktivně zapojovat do školního dění. Vyjadřují zájem o školu například tím, že navštěvují školní akce, kde se i stanou součástí programu. Tyto projevy zájmu a spolupráce jsou pro sociální pedagogy nejen odměnou, ale také důkazem, že partnerský přístup má dlouhodobý pozitivní efekt.

Infobox

Popisný jazyk a JÁ-výroky ve školní praxi

Popisný jazyk je stále častěji využíván ve školní praxi, zejména v souvislosti s formativním hodnocením. Jeho cílem je nabídnout žákům zpětnou vazbu, která je věcná, srozumitelná a podporující. Klíčovým prvkem popisného jazyka jsou tzv. JÁ-výroky, které vycházejí z pohledu učitele nebo učitelky a zaměřují se na fakta, jež lze pozorovat a popsat. Typicky se JÁ-výroky vztahují k tomu, co učitelé vidí nebo slyší, nebo k tomu, jak danou konkrétní situaci či chování žáků vnímají, přičemž využívají jednoduchý a jasný jazyk, který je pro žáky snadno pochopitelný. [7] Učitelé se vyhýbají hodnotícím výrokům a nálepkování typu „Ty jsi nešikovný“, které může negativně ovlivnit sebevědomí žáků nebo jejich vztah ke škole. [8], [9]

Například místo výroku „Ty jsi nepozorný!“ učitel/ka může říct: „Všiml/a jsem si, že se ti dnes těžko soustředíš. Můžeme spolu vymyslet, jak ti pomoci?“ Tímto způsobem se podporuje otevřená komunikace, která žákům poskytuje prostor pro reflexi a motivuje je k dalšímu rozvoji.

Tento přístup lze také efektivně aplikovat při komunikaci s rodiči, kdy sociální pedagogové nebo učitelé dokáží předat citlivé informace bez vyvolání obranných reakcí. V komunikaci sociálního pedagoga/pedagožky mohou být JÁ-výroky formulovány například takto: „Vnímám, že jste rozčilená...“ nebo „Pozoruji, že vám není příjemné docházet do školy...“

Kazuistika: Dlouhodobá práce sociálního pedagoga s maminkou s negativním vztahem ke škole

Sociální pedagog Jiří Daněk se setkal s náročným případem maminky žáka, která měla dlouhodobě negativní vztah ke škole. Její chování bylo často **pasivně-agresivní**, projevovalo se například rušením domluvených schůzek na poslední chvíli. Kromě toho bývala během osobních interakcí **vulgární, výbušná a arogantní**, což výrazně komplikovalo komunikaci. Z trpělivého rozhovoru nakonec vyplynulo, že maminka byla pod výrazným tlakem kvůli péči o synovce s postižením, což zřejmě přispívalo k jejímu odporu vůči škole a k únikovým strategiím při řešení konfliktů.

Syn maminky měl problémy se školní docházkou, často chyběl, byl neklasifikovaný z několika předmětů a jeho prospěch byl slabý. Bylo nezbytné navázat efektivní spolupráci, aby bylo možné řešit situaci a podpořit chlapce ve vzdělávání.

Strategie sociálního pedagoga

Sociální pedagog využíval promyšlené strategie, které byly klíčem k úspěšnému vybudování důvěry a navázání spolupráce.

Práce s pasivní agresí a výbuchy emocí:

Dlouhodobá trpělivost: Pedagog musel snášet nadávky a křik po dobu dvou let, aniž by se nechal vyvést z míry. Udržoval klidnou a profesionální komunikaci.

Stanovení hranic: Důsledně vyžadoval slušné chování a odmítal vulgární projevy. Maminku opakovaně upozorňoval, že taková komunikace není přijatelná, což pomohlo postupně zmírnit její chování.

Zachování profesionality: Schopnost oddělit osobní sféru od pracovních interakcí chrání před vyhořením.

Budování důvěry a motivace:

Pravidelné osobní návštěvy: Pedagog opakovaně navštěvoval maminku v jejím domácím prostředí, kde se cítila méně ohrožená. Tím ukázal, že respektuje její situaci a chce hledat řešení.

Empatie a respekt: Zohlednil její náročnou životní situaci (péče o synovce) a zdůrazňoval, že jeho cílem není přidávat starosti, ale pomoci.

Podrobné vysvětlování účelu schůzek: Při plánování poslední výchovné komise si vyhradil čas, aby jí během 15 minut vysvětlil, že schůzka není trestem, ale příležitostí ke společné domluvě a hledání podpory pro jejího syna.

Práce s únikovými strategiemi:

Důsledné plánování a kontrola: Maminka opakovaně rušila účast na poslední chvíli nebo se schůzkám vyhýbala. Pedagog na tyto situace reagoval trpělivostí, opakovanými návštěvami a jasným domlouváním nových termínů.

Podpora odpovědnosti: Vedl ji k pochopení, že její aktivní zapojení je klíčem ke zlepšení situace syna.

Klíčový moment: Účast na výchovné komisi

Po dvou letech práce maminka poprvé převzala odpovědnost tím, že se dostavila na výchovnou komisi a zúčastnila se jednání. Tento úspěch byl výsledkem:

Empatie a uklidnění emocí: Pedagog pečlivě vysvětlil, že cílem schůzky není hledání viníka, ale společné řešení problémů jejího syna.

Podpora důvěry: Ujišťoval ji, že škola není jejím nepřítelem, ale partnerem, který je připraven naslouchat a pomoci.

Respekt a zohlednění situace: Vyjádřil pochopení pro její těžkou osobní situaci, což jí pomohlo otevřít se a více se zapojit.

Výsledek

Účast na výchovné komisi znamenala zásadní průlom: Maminka navázala s pedagogem vztah důvěry a začala vnímat školu jako spojence. Zlepšila se její komunikace s třídní učitelkou, zcela zmizely arogantní tóny a vulgární výrazy. Přestala také používat únikové strategie, přijala aktivní roli při řešení problémů svého syna.

Mgr. Jiří Daněk

Zdroj: <https://zapojmevsechny.cz/clanek/1018-podcast-69-socialni-pedagogove-ve-skole-jak-motivovat-a-zapojit-rodice-s-komplikovanim-vztahem-ke-skole>